

Archeologienota Waregem Korenbloemstraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Sander DEBRABANDERE

29-4-2021

Titel: Archeologienota Waregem Korenbloemstraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Sander Debrabandere

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 -
www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2021D223

Intern projectnummer: 2021.082

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Waregem, Korenbloemstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 82874,03 en Y: 174400,53; X: 83336,80 en Y: 174638,17

Oppervlakte plangebied: 7906m²

Kadastergegevens: Waregem, afdeling 3, Sectie E, perceel 205P4, 205R4, 205S4, 167/02, 167L3, 167M3, 167N3, 167K3, 167Y (zie figuur 7)

Topografische kaart: zie figuur 5 en 6

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Sander Debrabandere (assistent-archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 29/04/2021

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	12
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	12
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	14
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	16
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	16
2.4. HISTORISCHE SITUERING	19
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	28
3. SYNTHESE	29
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	29
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	30
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	31
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	32
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	33
4. SAMENVATTING	36
5. BIBLIOGRAFIE	39
6. BIJLAGES	40

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Waregem Korenbloemstraat (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵ Daarnaast was de bestaande archeologienota ook belangrijk als bron.⁶

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

⁶ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/9193>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, 7906m² groot, heeft een onregelmatige vorm. Het is een inbreidingsgebied gelegen tussen de Stijn Streuvelsstraat ten noordoosten, de Kolleboemstraat ten zuidoosten, de Hoogmolenstraat ten zuidwesten en de Vlasbloemstraat ten noordwesten. Doorheen het plangebied loopt de Korenbloemstraat, een doodlopende zijstraat van de Stijn Streuvelsstraat. Onder (noordoostelijke deel) en naast (noordwestelijke en zuidwestelijke deel) deze geasfalteerde weg is een riolering aanwezig, die aan het zuidelijke uiteinde van de straat verbinding maakt met de Hoogmolenstraat. Centraal op het terrein zijn de woningen Korenbloemstraat 11 en 13 gelegen. De rest van het plangebied is in gebruik als grasland, enkel in de noordelijke hoek behoort een stukje van de tuin van een woning langsheen de Stijn Streuvelsstraat ook tot het plangebied. Van oost naar west loopt een oude buurtweg over het terrein; daarvan is echter enkel in de noordwestelijke hoek een deeltje van de loop bewaard, de volledige loop is wel nog te zien op het kadasterplan (perceel 167/02).

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).

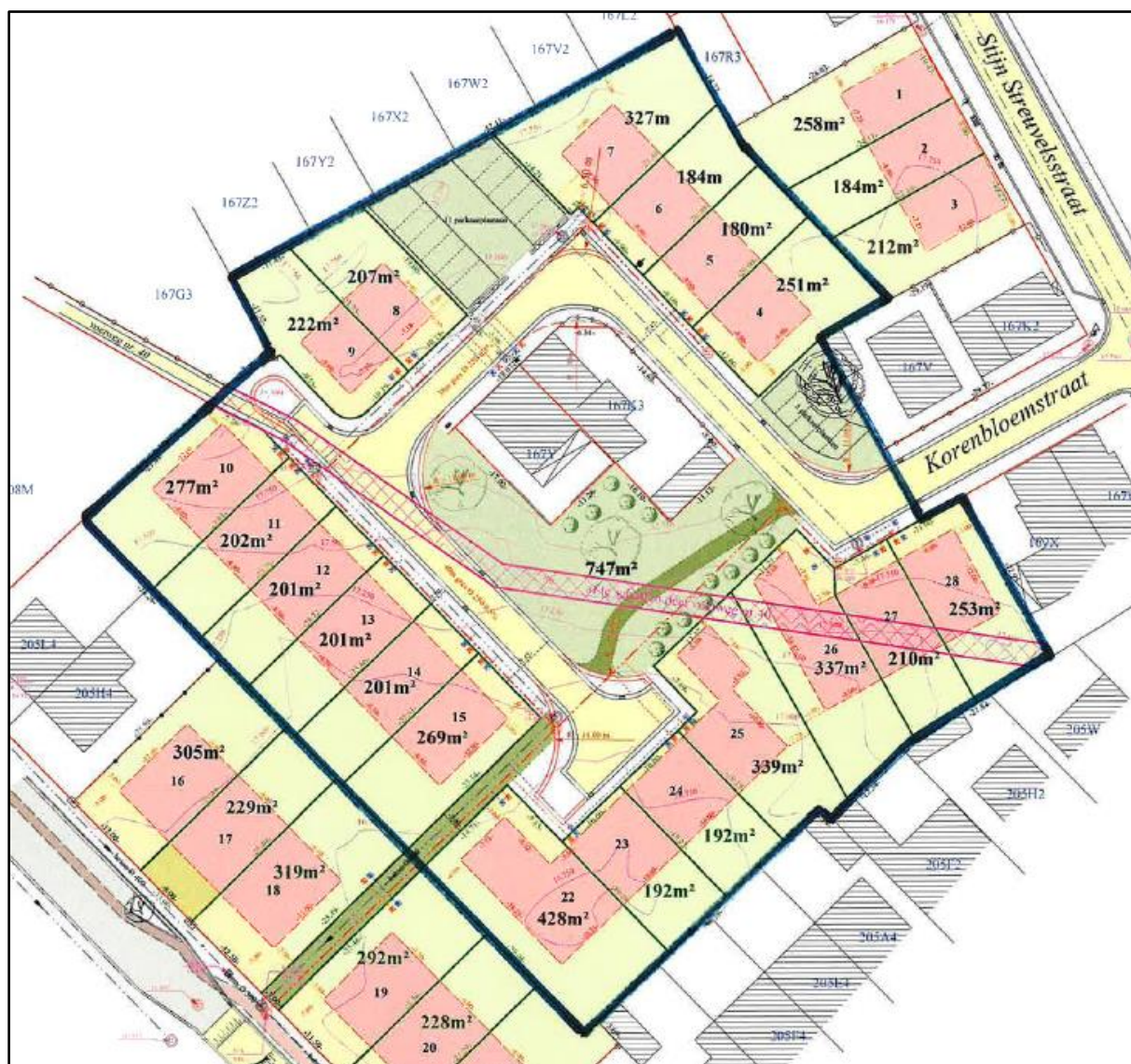

Figuur 2 Zicht op het zuidelijke en centrale deel van het plangebied, gezien vanuit het noordoosten (bron: <https://www.google.com/maps>).

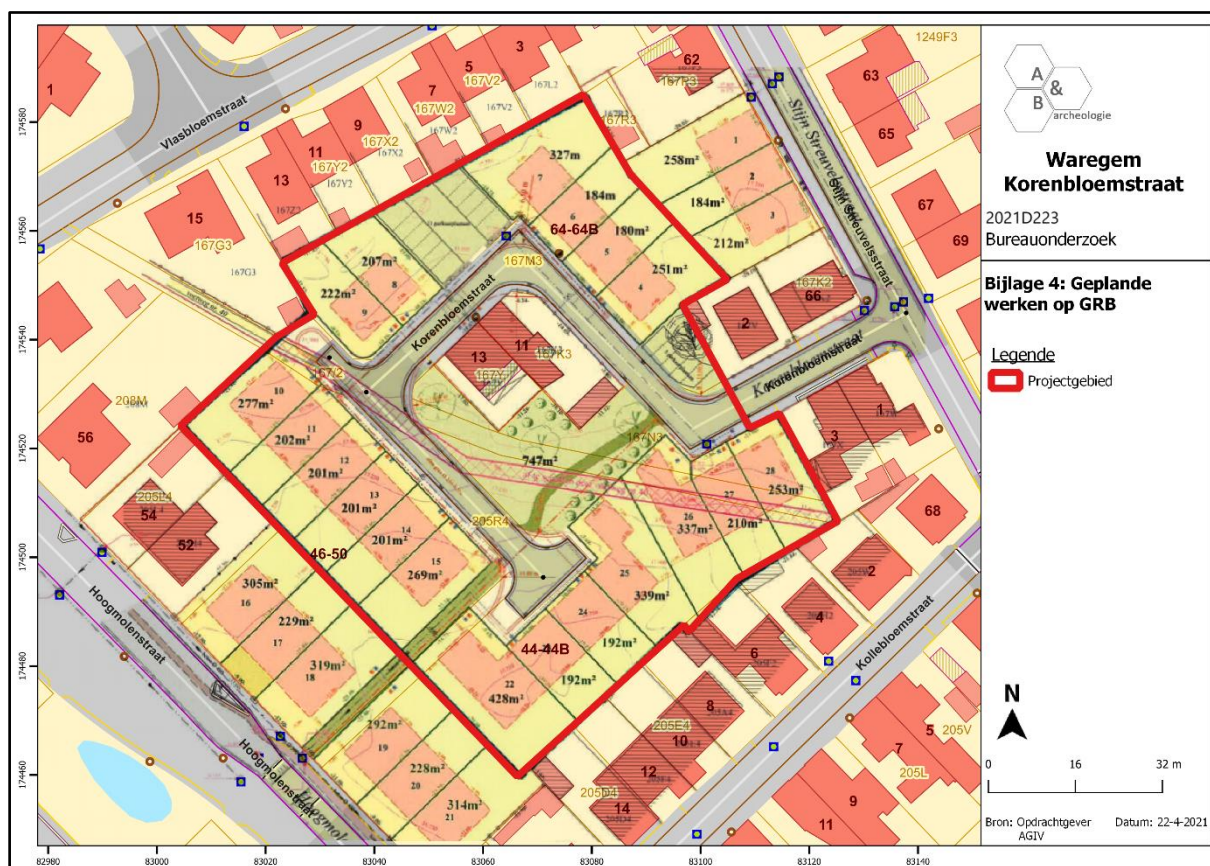
2.2. Geplande werken

Het terrein maakt deel uit van een grotere verkaveling van in totaal 28 bouwloten. Loten 1 tot en met 3 langsheen de Stijn Streuvelsstraat en loten 16 tot en met 21 langsheen de Hoogmolenstraat behoren niet tot het plangebied, voor deze loten bestaan reeds 2 omgevingsvergunningen. Deze archeologienota behelst enkel de ontwikkeling van de overige 19 bouwloten, langsheen de Korenbloemstraat. De bouwloten zijn voorzien voor halfopen en gesloten bebouwing met een tuin en worden ingeplant op de huidige graslanden aan de buitenzijde van de Korenbloemstraat. De bestaande riolering onder en naast deze straat blijft behouden, en wordt uitgebreid met een nieuwe riolering er net naast, zodat een gescheiden afvoerstelsel bekomen wordt. De straat zelf wordt enigszins aangepast: de top laag wordt heraangelegd, er wordt een nieuwe afboording voorzien en in het zuiden worden de twee uiteinden van de straat verder afgewerkt. De bestaande woningen Korenbloemstraat 11 en 13 blijven behouden, op deze percelen (167Y en 167K3, gezamenlijke oppervlakte 491,25m²) gebeuren geen werken. Op de 'binnenruimte' tussen de Korenbloemstraat en deze bestaande woningen wordt een groenzone met daarin 2 wadi's aangelegd. Doorheen deze groenzone wordt van noordoost naar zuidwest een pad aangelegd, dat verder naar het zuidwesten doorloopt tot aan de Hoogmolenstraat. Het pad wordt hier aangelegd boven de bestaande riolering. In het noordwesten en noordoosten worden langs de straat twee gezamenlijke parkeerzones voorzien.

Het ontwikkelen van de verkaveling zal gepaard gaan met aanzienlijke bodemingrepen: de bodemingrepen voor de aanleg van de nieuwe nutsleidingen en -voorzieningen, het afwerken van de bestaande wegenis, uitgravingen voor de wadi's, het optrekken van woningen, de aanleg van tuinen en verhardingen, de groenzone,... Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond.

Figuur 3 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

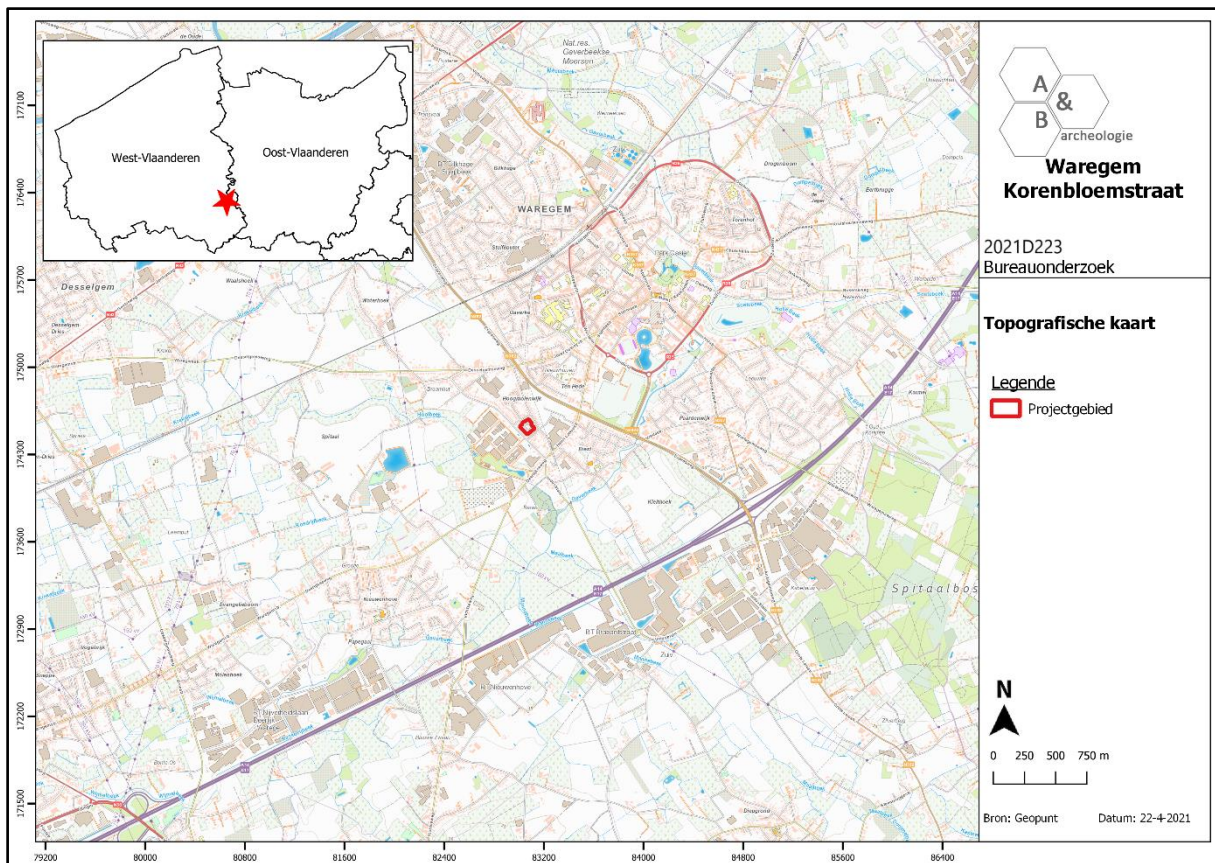

Figuur 4 Ontwerpplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

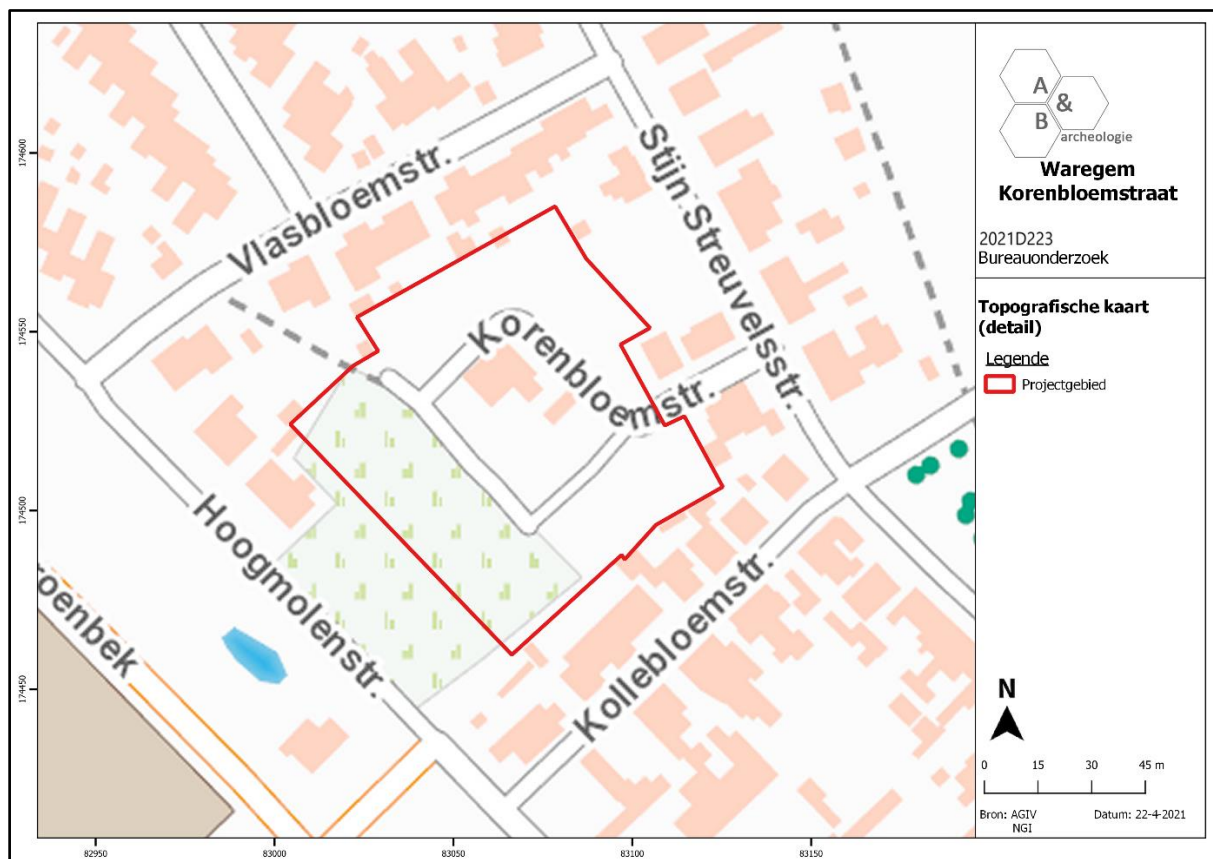
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

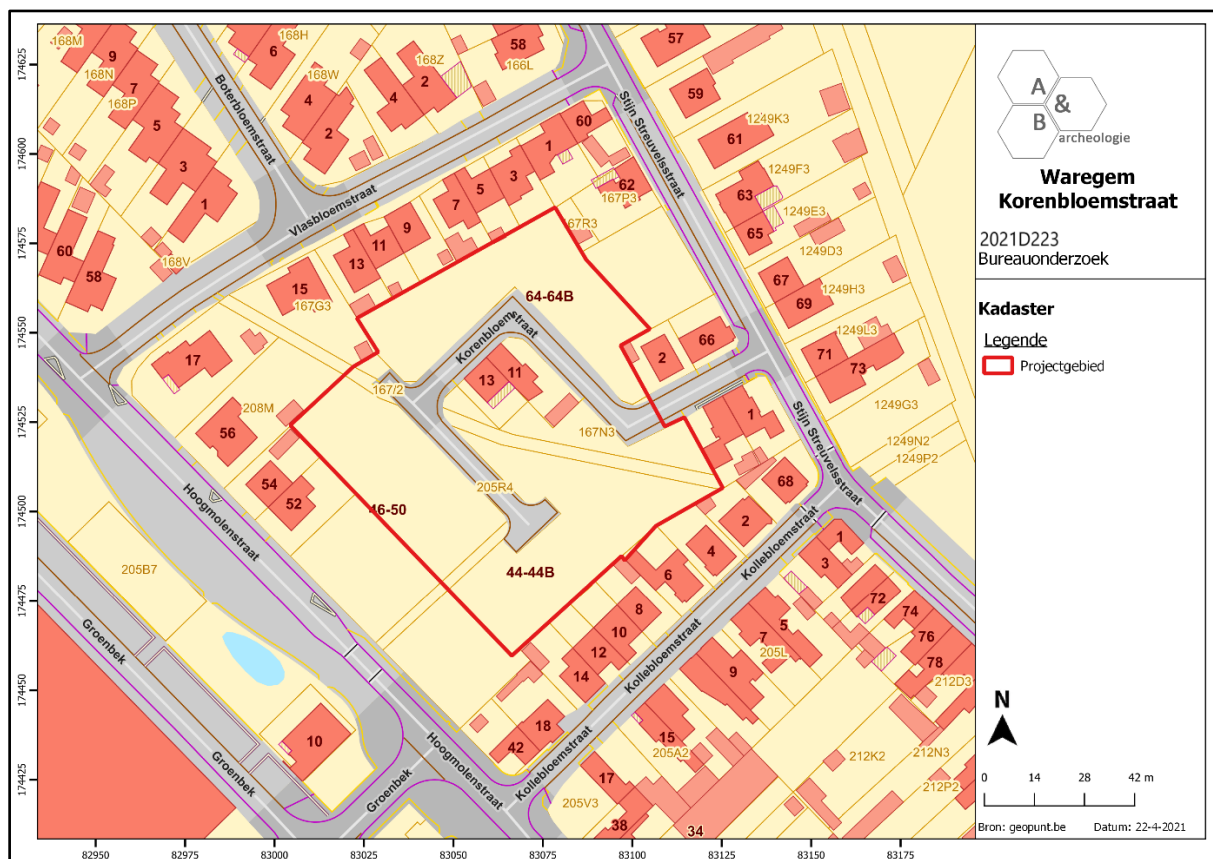
Waregem is een stad in het zuidoosten van West-Vlaanderen, grenzend aan Oost-Vlaanderen, die bestaat uit verschillende deelgemeenten: Waregem in het oosten, Sint-Eloois-Vijve in het noorden en Desselgem en Beveren-Leie in het westen. De drie deelgemeenten worden in het noordwesten begrensd door de Leie. Het plangebied is gelegen op ca. 1,4km ten zuidwesten van het stadscentrum van Waregem, iets ten westen van de Expresweg (N382 Ingelmunster-Kaster). Het is een inbreidingsgebied gelegen tussen huizen en tuinen langsheen de Stijn Streuvelsstraat ten noordoosten, de Kolleboemstraat ten zuidoosten, de Hoogmolenstraat ten zuidwesten en de Vlasbloemstraat ten noordwesten. Aan de andere zijde van de Hoogmolenstraat is een bedrijventerrein aanwezig. Verder naar het westen zijn landbouwgronden aanwezig, naar het oosten bevindt zich de agglomeratie rond de kern van Waregem. Op de bodemgebruikskarta van 2001 staat het plangebied aangeduid als 'Akkerbouw', 'Andere bebouwing' en 'Weiland', wat niet overeenkomt met het huidige gebruik.

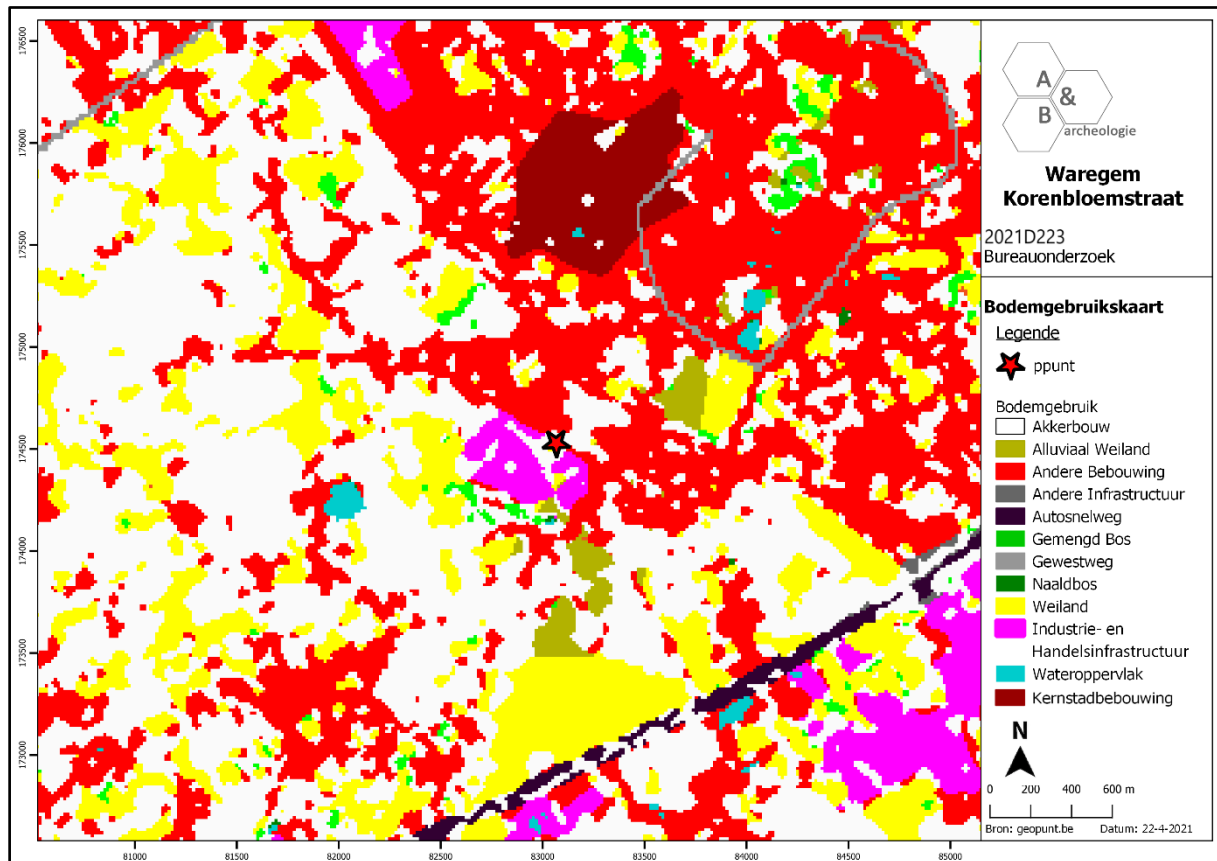
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

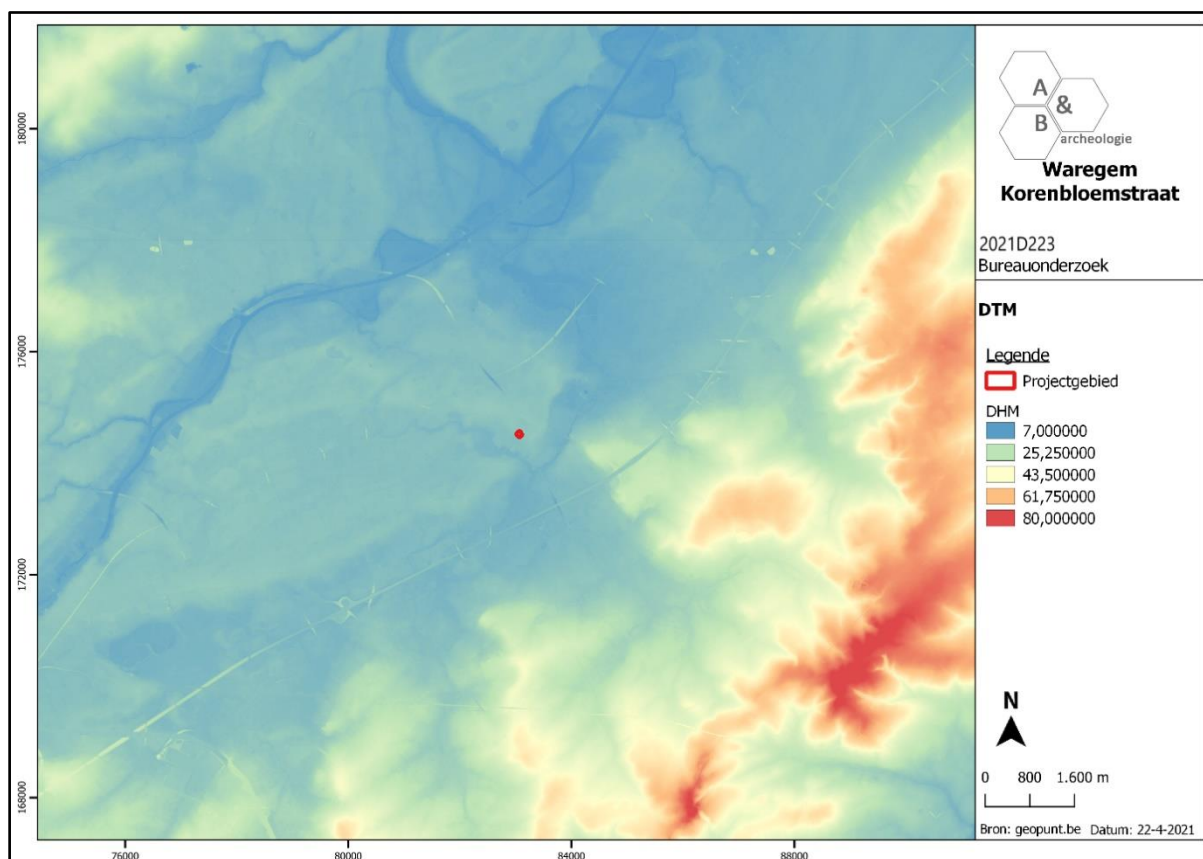
Figuur 7 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

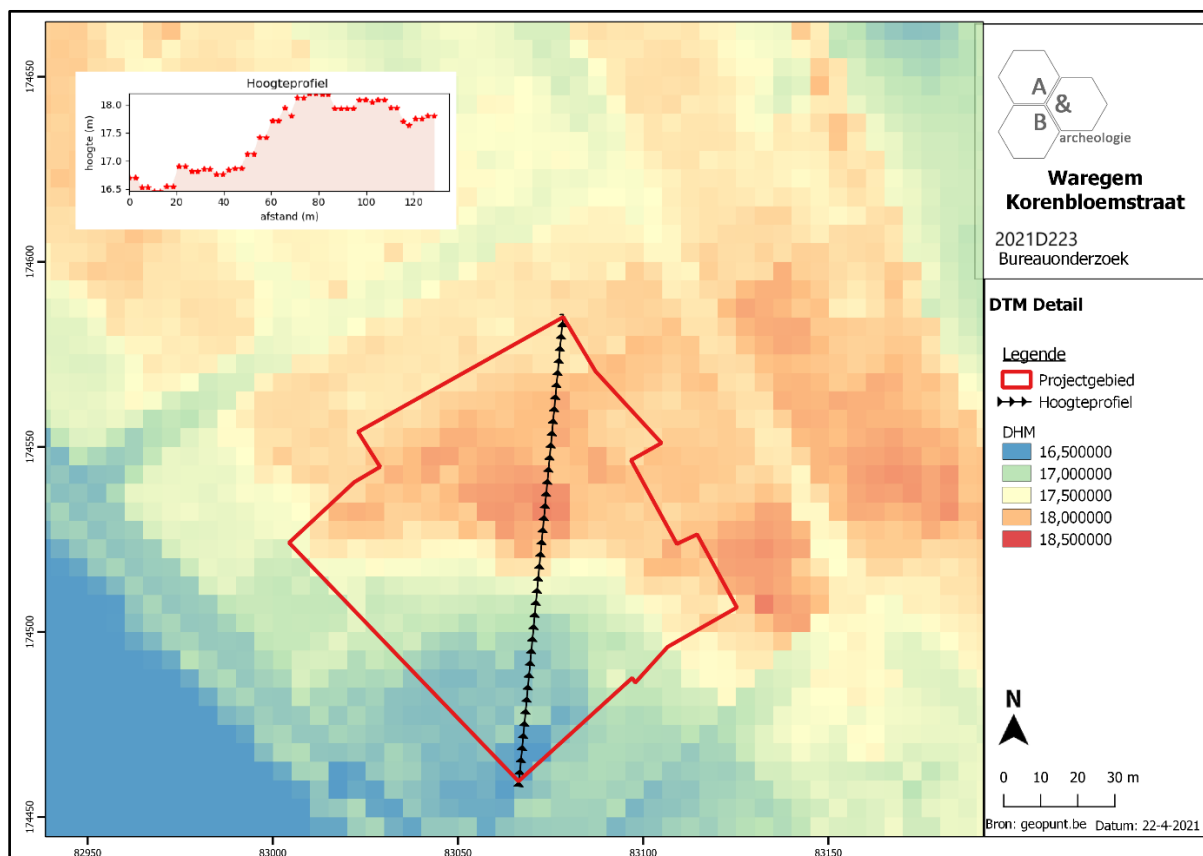
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskartaal met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

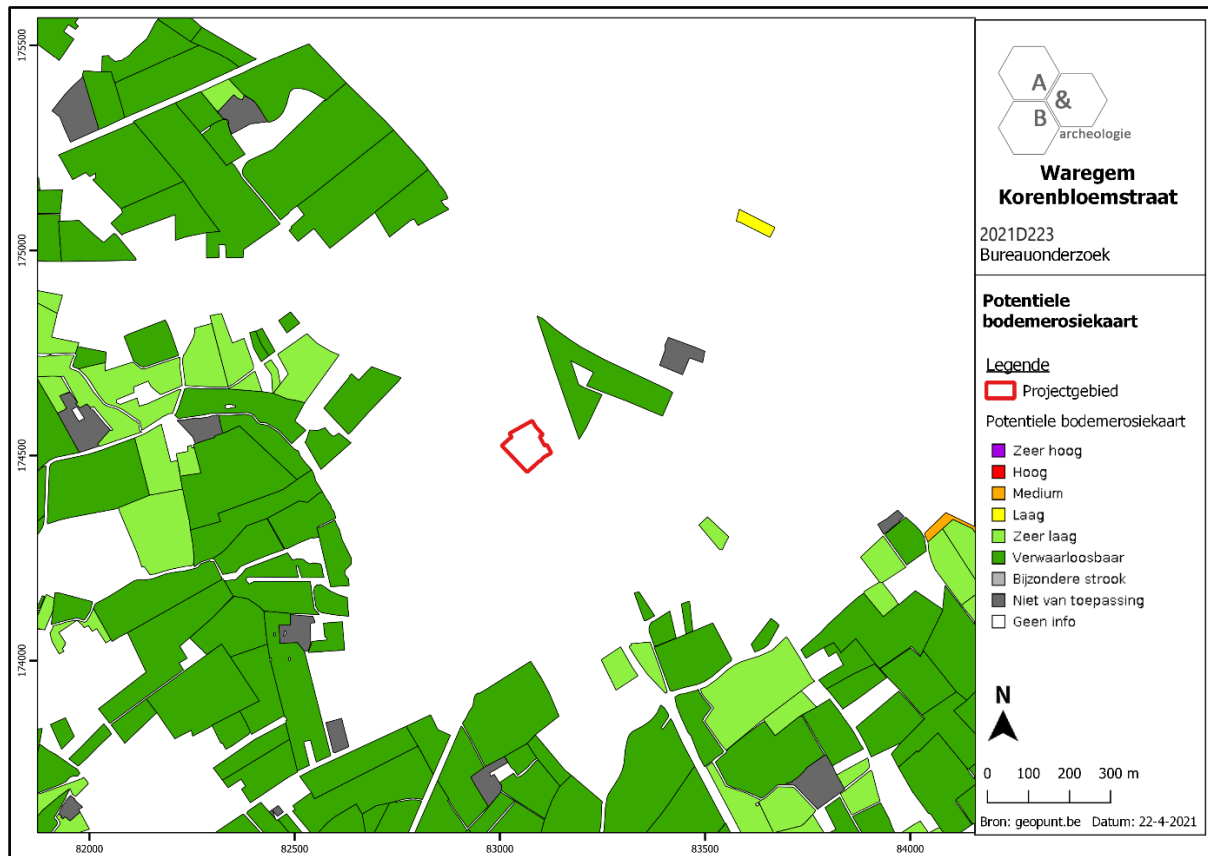
Waregem bevindt zich in de Zuidelijke Vlaamse Laagvlakte, binnen het Leie-Schelde-Interfluvium ten zuiden van de alluviale Leievallei, die de grens vormt met Wielsbeke en Harelbeke. De fusiegemeente kent een relatief vlak tot zwak golvend reliëf dat wordt ingesneden door enkele beekvalleien. Naar het zuidoosten toe bevindt zich een heuvelrug die zich uitstrekt op het grondgebied van de buurgemeenten Kruishoutem, Wortegem-Petegem en Anzegem. Het plangebied bevindt zich in een ietwat hoger gelegen zone begrensd door de vallei van de Gaverbeek in het zuidoosten (op ca. 750m afstand) en de vallei van de Hooibeek in het zuiden (op ca. 450m afstand). Ca. 750m ten zuidzuidoosten van het terrein stroomt de Hooibeek in de Gaverbeek. De hoger gelegen gronden waarop het plangebied zich bevindt, kijken als het ware uit over beide waterlopen en de samenvloeiing ervan. Op het detail van het hoogtemodel is te zien dat het maaiveld van het plangebied een ietwat geaccidenteerd verloop kent, met een groot hoogteverschil en tamelijk scherpe grens tussen het noordelijke deel (maaiveld tussen ca. +17,50 en +18,00m TAW) en het zuidelijke deel (maaiveld tussen +16,50 en +17,00m TAW). Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd. De percelen in de omgeving met gelijkaardige landschappelijke kenmerken worden echter donker- tot lichtgroen ingekleurd, hetgeen een zeer lage tot verwaarloosbare bodemerosie aangeeft. Hetzelfde geldt vermoedelijk ook voor het plangebied.

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

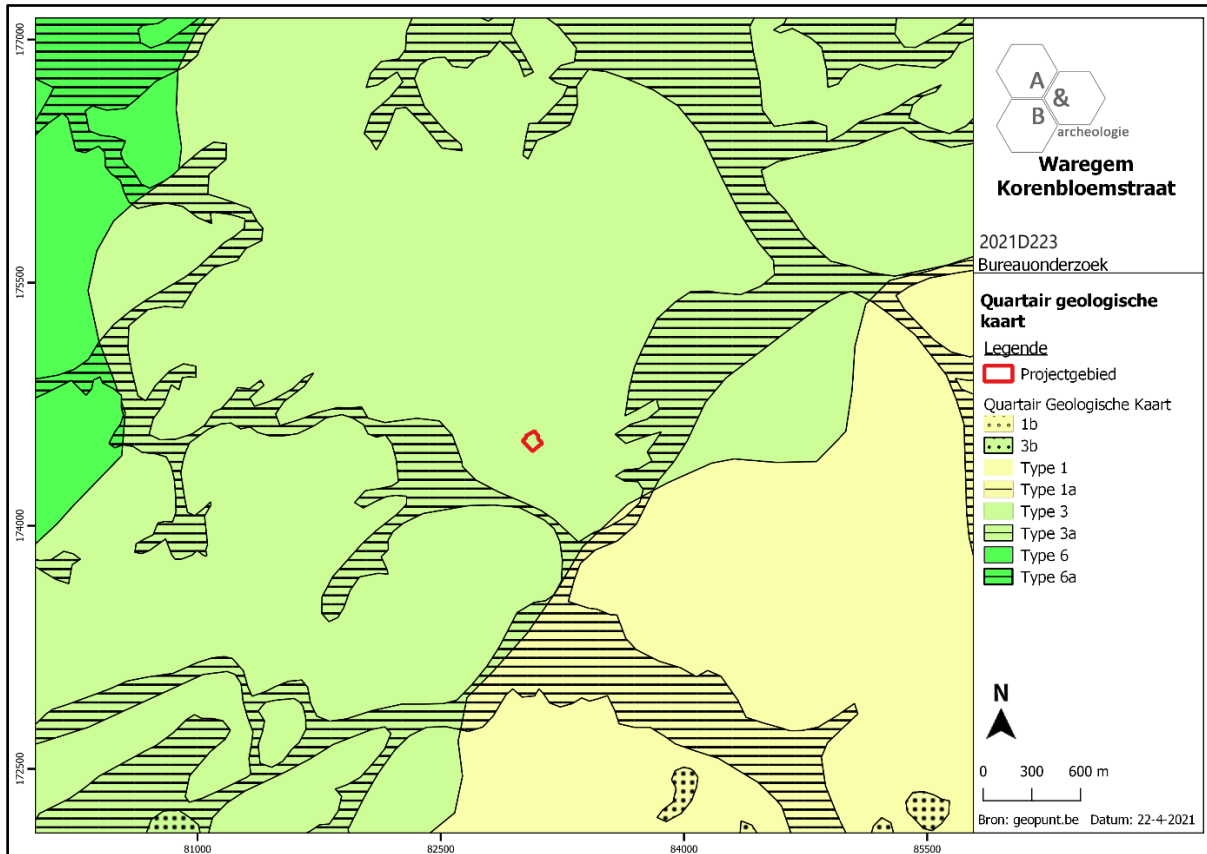
Figuur 11 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

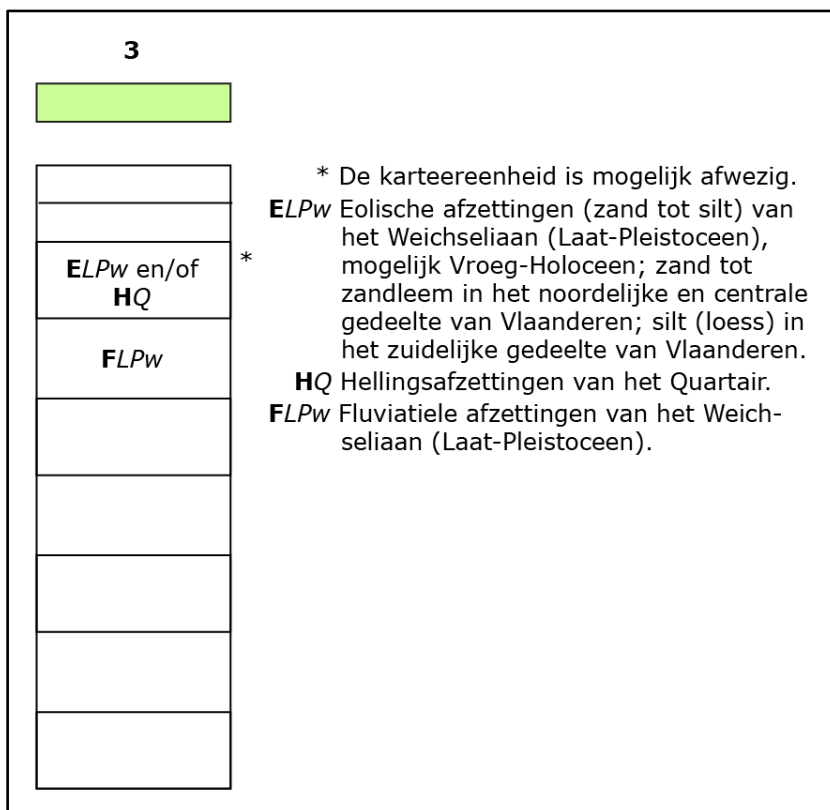
Op de bodemkaart wordt het grootste gedeelte van het plangebied ingekleurd als bebouwde zone (type OB). Dit zijn kunstmatige gronden waarbij het oorspronkelijke bodemprofiel door ingrijpen van de mens is gewijzigd of vernietigd. Enkel in het noordwesten wordt nog een deeltje gekarteerd als Zbc: droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

2.3.4. Geologische situering

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen die toebehoren aan de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen: grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen; Nummulites planulatus. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 3: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (3). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁷

- Algemeen

De stadsnaam 'Waregem' gaat terug op het toponiem Waro-inghaheim', wat 'woonplaats van de clan van Waro' zou betekenen en voor het eerst wordt vermeld in 826. Deze benaming gaat echter vermoedelijk terug tot in de Frankische periode. Ook in de Gallo-Romeinse periode waren reeds verschillende nederzettingen aanwezig binnen het grondgebied. De oudste bewoners van de omgeving vestigden zich vermoedelijk langs de Leieboorden, maar vermoedelijk speelde ook de loop van de Gaverbeek een belangrijke rol. Gebruiksvoorwerpen in silex tonen aan dat de omgeving reeds werd gefrequenteerd vanaf het epi-paleolithicum. Ook uit het mesolithicum zijn artefactenconcentraties gekend. Deze situeren zich voornamelijk op de zandige opduikingen en verhevenheden langs de waterlopen. Uit de metaaltijden en de Romeinse periode zijn reeds een aantal vindplaatsen gekend op het grondgebied van Waregem en de deelgemeenten. De Romeinse vondsten concentreren zich voornamelijk op de hogere oevers van de Leie, die vermoedelijk reeds intensief werd gebruikt als handelsweg, en langs de Gaverbeek.

Vanaf de 5de-6de eeuw ontstaan rond de in cultuur gebrachte akkers grote hofsteden, die op hun beurt uitgroeien tot domeinen en heerlijkheden. Deze bevinden zich op dezelfde kouterruggen als hun Gallo-Romeinse voorgangers. Zo zou het goed 'Te Caysele' (Casteelstraat) een Frankische oorsprong kennen. Het grootste deel van het grondgebied is in de middeleeuwen deel van een omvangrijk woud, het zogenaamde *Forestum Methela*, dat behoort tot het koninklijk jachtgebied. Aan het einde van de 9de eeuw, in de nasleep van de Noormaninvallen, die vermoedelijk ook Waregem troffen, profiteerde Boudewijn II (863-918) van het verzwakte Karolingische rijk om het grondgebied Waregem en het jachtdomein aan te slaan. Rond 950 wordt het woud, samen met de gronden in Desselgem, Beveren en Waregem door graaf Arnulf I de Grote (918-965) geschonken aan de Gentse Sint-Pietersabdij. Waregem zelf bestaat verder voor een groot deel uit overstromingsgebied rond de Vijvebeek, de latere Gaverbeek, en uit tot heide gedegradeerd woud. Daarnaast zijn nog enkele andere bossen aanwezig, zoals het Sauselewoud, dat zich uitstrekt tussen Vichte en Nieuwenhove, en het Feretbos, dat gelegen is langs de Kasselrijbeek, ongeveer in het centrum van Nieuwenhove.

Onder graaf Boudewijn V van Vlaanderen (1035-1067) valt Waregem onder de kasselrij Kortrijk en de roede van Harelbeke. Rond 1200 scheidt de kasselrij Oudenaarde zich af van de kasselrij Kortrijk, waardoor Waregem op de grens van beide komt te liggen.

Tot in de 13de eeuw is een groot aantal gronden in Waregem en Sint-Eloois-Vijve in het bezit van de Gentse Sint-Pietersabdij. Geleidelijk aan geraakt het gebied echter verdeeld onder machtige heren die zichzelf trachtten te verrijken. Zo wordt het centrum van Waregem omringd door het grondgebied van de heren van Dendermonde. Het centrum zelf wordt geschonken aan het Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Doornik. Vanaf de 11de-12de eeuw wordt het uitgestrekte Methelawoud in het zuidelijke deel van Waregem ontgonnen ten gevolge van de bevolkingstoename en de daarmee gepaard gaande nood aan landbouwgronden. Op de vrijgekomen gronden ontstaan enkele hofsteden

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/15690>;
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13382>

zoals het goed 'Te Hoger Damme'. Ook het Feretbos verdwijnt gedurende de 11de of 12de eeuw en maakt plaats voor akkers en weilanden. Resten van het Sauselebos vormen tot in de 20ste eeuw een groene long tussen het zuiden van Waregem (Nieuwenhove) en Vichte.

In 1119 wordt de parochie Waregem, waarvan het patronaat in handen is van het Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Doornik, vermeld. Archeologische opgravingen in 1984 bevestigden dat reeds in deze periode sprake was van een bakstenen kerkgebouwtje. Tijdens de opstand tegen Maximiliaan van Oostenrijk wordt de kerk in 1488 beschadigd en deels heropgebouwd.

Na kerkelijke hervormingen in 1559 gaat Waregem tot 1834 deel uitmaken van het bisdom Gent. Het opkomende protestantisme, de Beeldenstorm en de reactie van de katholieke Spaanse vorsten in de tweede helft van de 16de eeuw leiden tot een algehele ontvolking van de streek. De kerk en talrijke hofsteden worden verwoest en een groot deel van de landbouwgronden blijft onbewerkt achter.

In 1784 bekomt Waregem een octrooi voor het oprichten van een wekelijkse zaterdagmarkt. De linnenhandel en vlasspinnerij neemt hierdoor een hoge vlucht. In de eerste helft van de 19de eeuw zet deze trend zich verder met een toegenomen concentratie aan gespecialiseerde beroepen. Tijdens de eerste helft van de 20ste eeuw domineert de vlasindustrie nog het economische leven in Waregem.

De stedelijke ontwikkeling is in Waregem van zeer recente datum. Tot ver in de 18de eeuw is Waregem een middeleeuws gehucht dat nauw gebonden is aan de wegeninfrastructuur en lokale topografie. Waregem kent in de middeleeuwen een uitgesproken landelijk karakter, waarbinnen verspreide erven en hoeves of bewoning gegroepeerd in zogenaamde driesgehuchten voorkomen.

- **Plangebied**

Bovenstaand historisch overzicht geeft geen directe info over het plangebied, daarvoor is men aangewezen op de cartografische bronnen. De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit 1745-1748. Het plangebied is op dat moment te situeren in een landelijke omgeving met weinig bebouwing, op ruime afstand ten zuidwesten van de kern van Waregem. Doorheen het plangebied loopt van oost naar west een weg; dit is de oorspronkelijke Hoogmolenstraat, waarvan de loop nog deels bewaard is in de noordwestelijke hoek van het plangebied. De straat is genoemd naar de molen die erlangs stond en die zich iets ten westen van het plangebied bevond, en die op de Villaretkaart verkeerdelijk als Viouck Meule wordt aangeduid. Ook de huidige Stijn Streuvelsstraat is op dat moment al aanwezig.

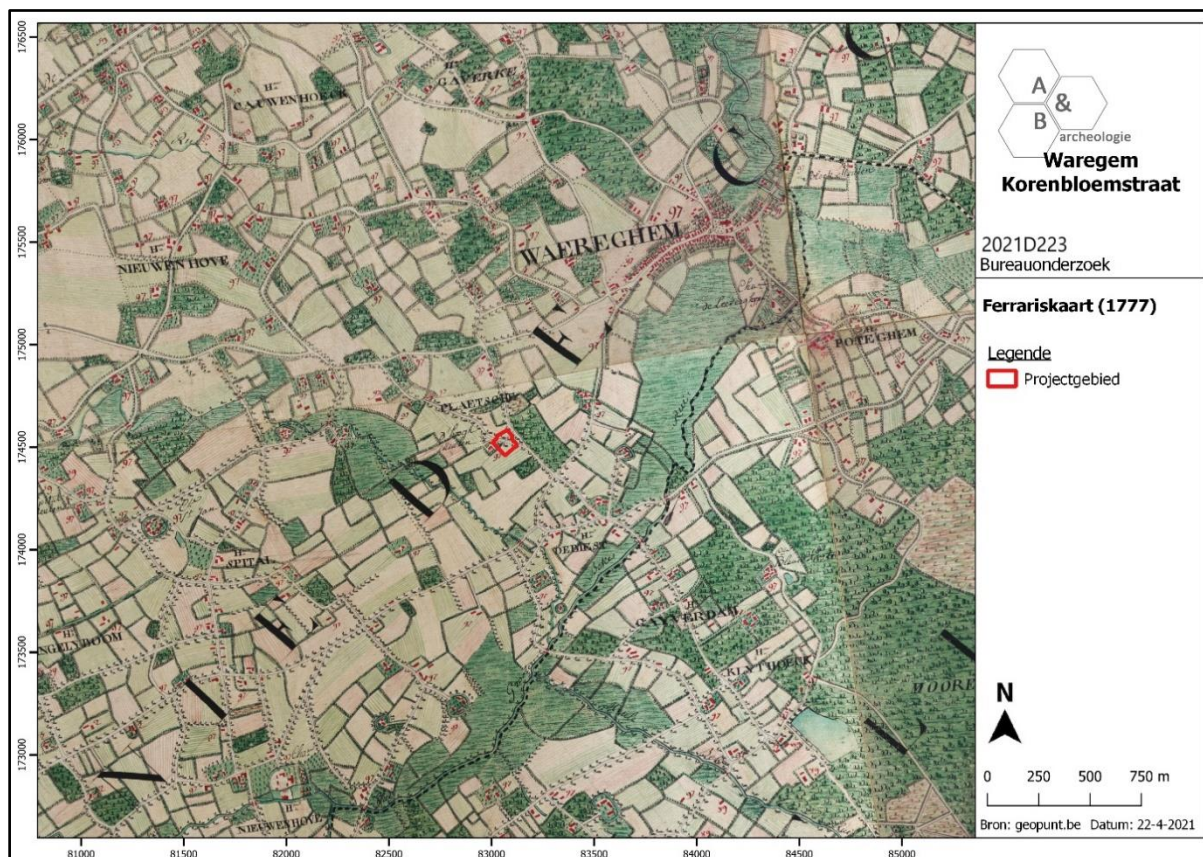
De Hoogmolen was een houten korenwindmolen; deze staakmolen zou dateren uit de 14de eeuw, de eerste geschreven bronnen dateren uit het eerste kwart van de 16de eeuw. De molen werd voor het laatst grondig hersteld na bombardementen in 1918. Na 1946 raakte de molen buiten gebruik en werd hij verwaarloosd. In 1971 werd de zwaar vervallen molen gedemonteerd en in 1973-1975 op traditionele wijze heropgericht te Huise.⁸

⁸ <https://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?AdvSearch=2805>

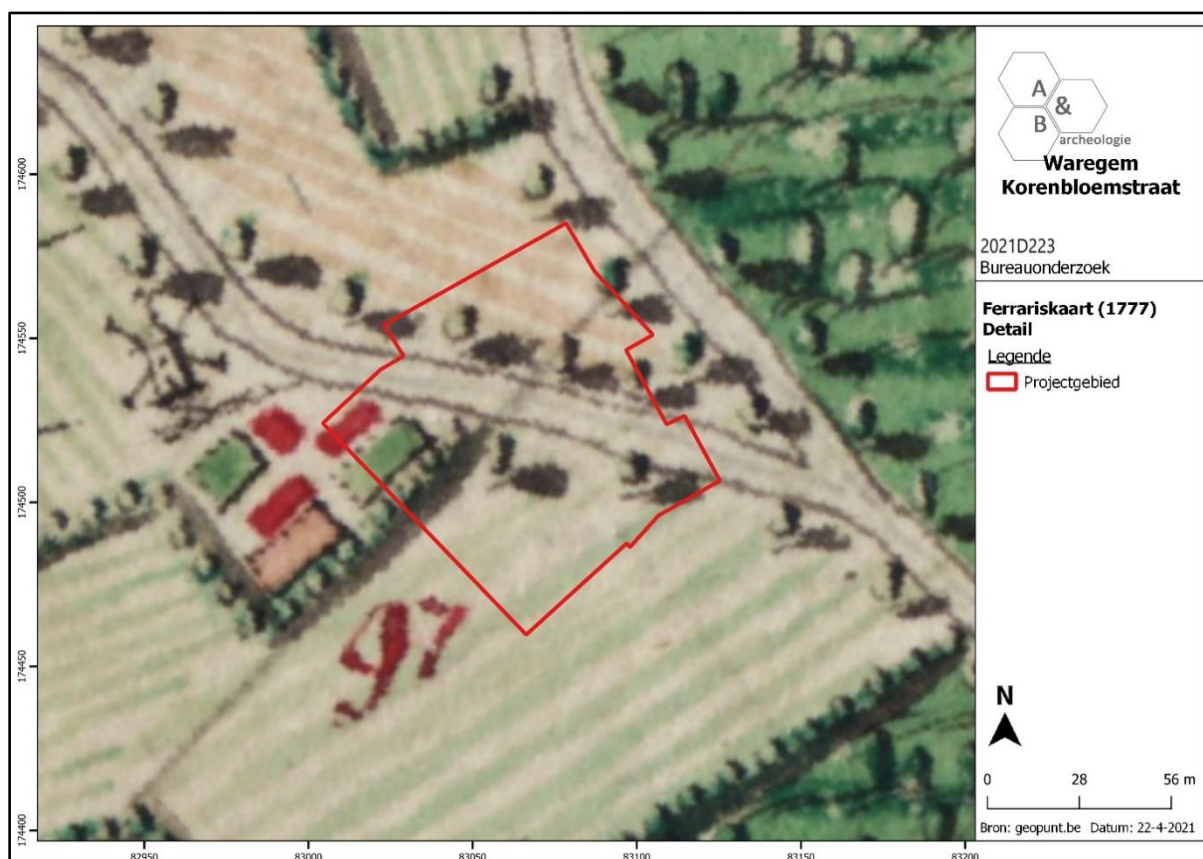
De Ferrariskaart van ca. 1777 toont iets meer detail. Langs de weg doorheen het plangebied staan bomen, de gronden erlangs zijn in gebruik als landbouwgrond. Bij de molen horen een aantal gebouwen en een tuin, en één van deze gebouwen zou net nog binnen de noordwestelijke hoek van het terrein vallen. Uit de meer gedetailleerde Atlas der Buurtwegen valt echter af te leiden dat enkel een deeltje van de tuin binnen het plangebied valt, en geen gebouw. De rest van het terrein is nog steeds onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond, doorsneden door een weg. Deze situatie blijft af te lezen minstens tot en met de topografische kaart van 1910. Op de topografische kaarten van tweede helft 19de en begin 20ste eeuw worden er geen hoogtelijnen afgebeeld binnen het plangebied, maar wel in de nabije omgeving errond. Op deze kaarten wordt ten zuidwesten van het terrein al een voorloper van de huidige Hoogmolenstraat weergegeven. Deze straat is op de luchtfoto van 1971 voor het eerst te zien, met ten zuiden ervan een grote industriële site. De oude loop van de straat, doorheen het plangebied, is niet meer te herkennen. De 2 huidige centrale gebouwen zijn op dat moment aanwezig, deze hebben een uitweg naar de Stijn Streuvelsstraat. In de noordwestelijke hoek hoort effectief een deeltje van de tuin van de molensite tot het plangebied. De rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Niet veel later wordt de omgeving drastisch gewijzigd, de molensite verdwijnt en de gronden ten noordwesten worden verkaveld, zoals te zien is op de luchtfoto van 1979-1990. Vanaf de luchtfoto van 2000-2003 is ook de Korenbloemstraat aanwezig en is de situatie van het plangebied vergelijkbaar aan de huidige situatie; op deze foto is de verdere loop van de riolering naar de Hoogmolenstraat goed af te lezen.

Figuur 16 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Villaretkaart (1745-1748), in het landelijke gebied ten zuidwesten van de kern van Waregem (bron: geopunt.be).

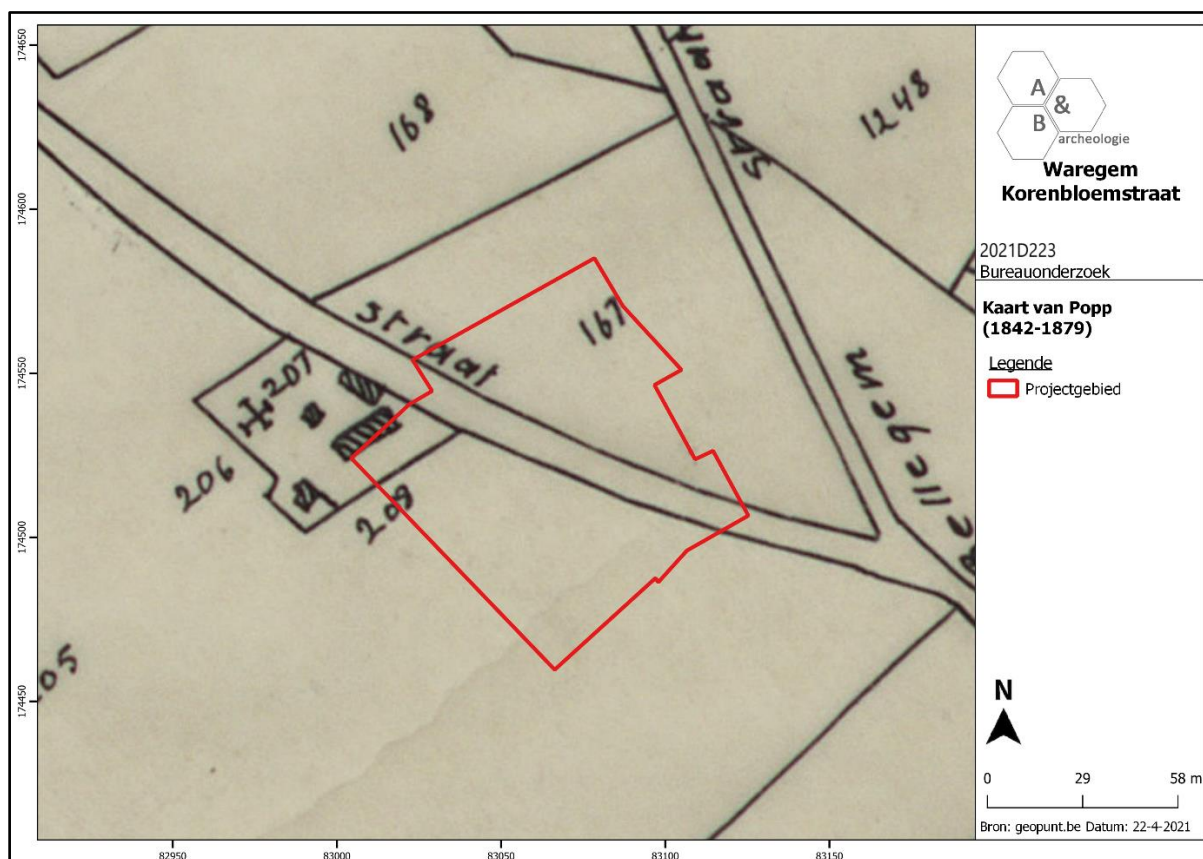

Figuur 17 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

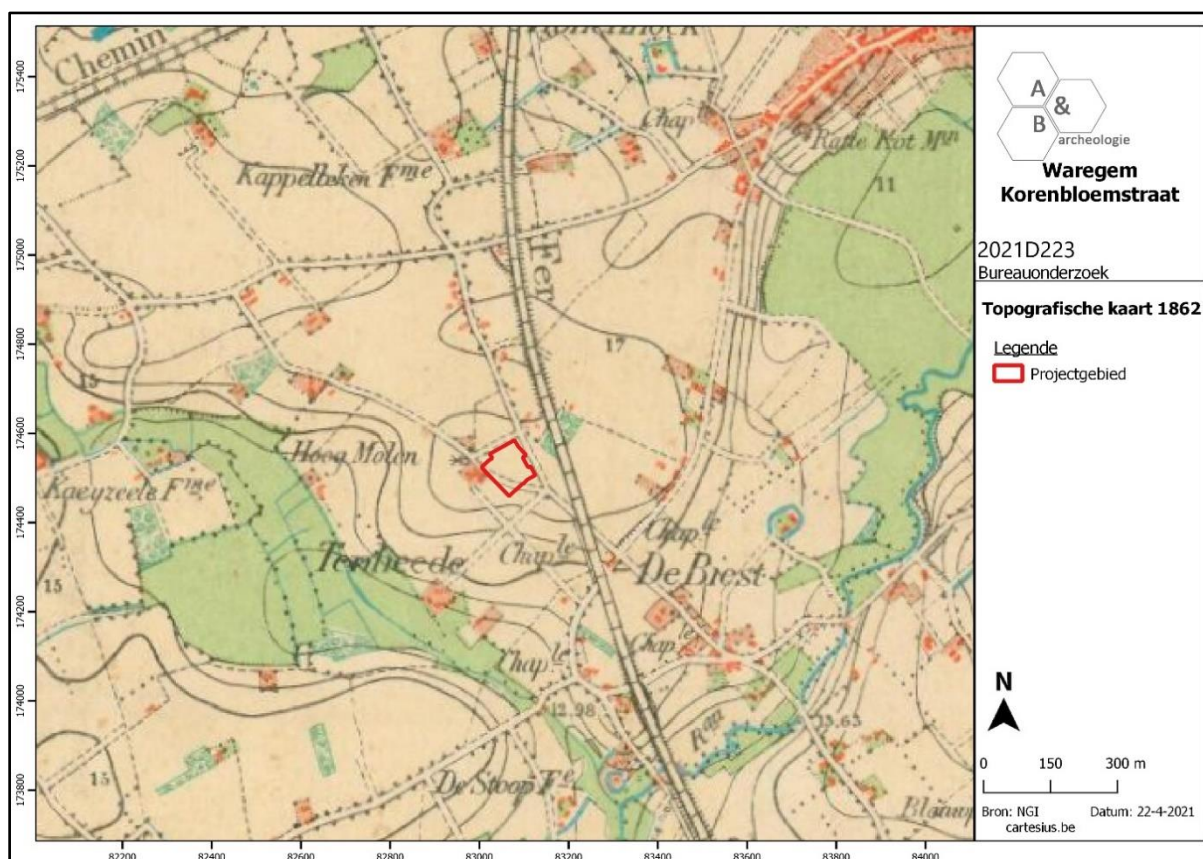

Figuur 18 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied, detail (bron: geopunt.be).

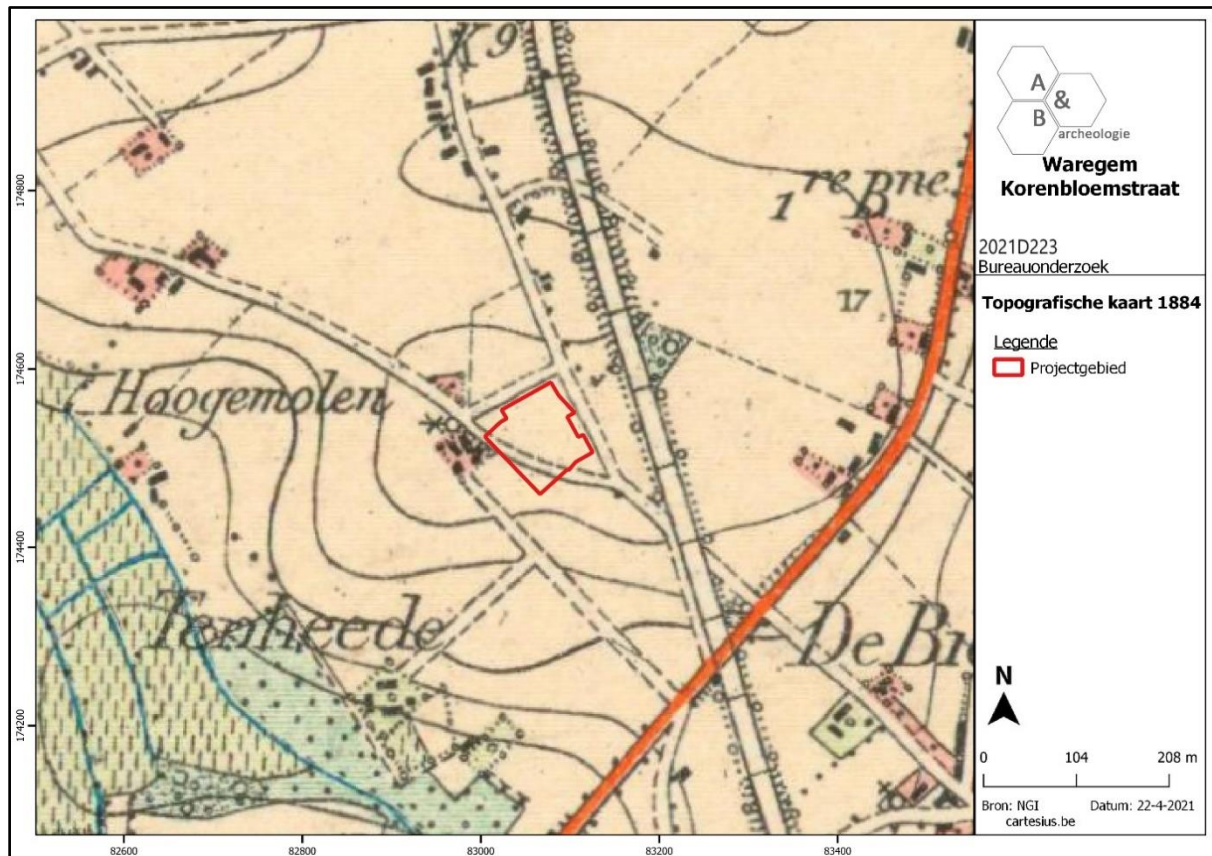

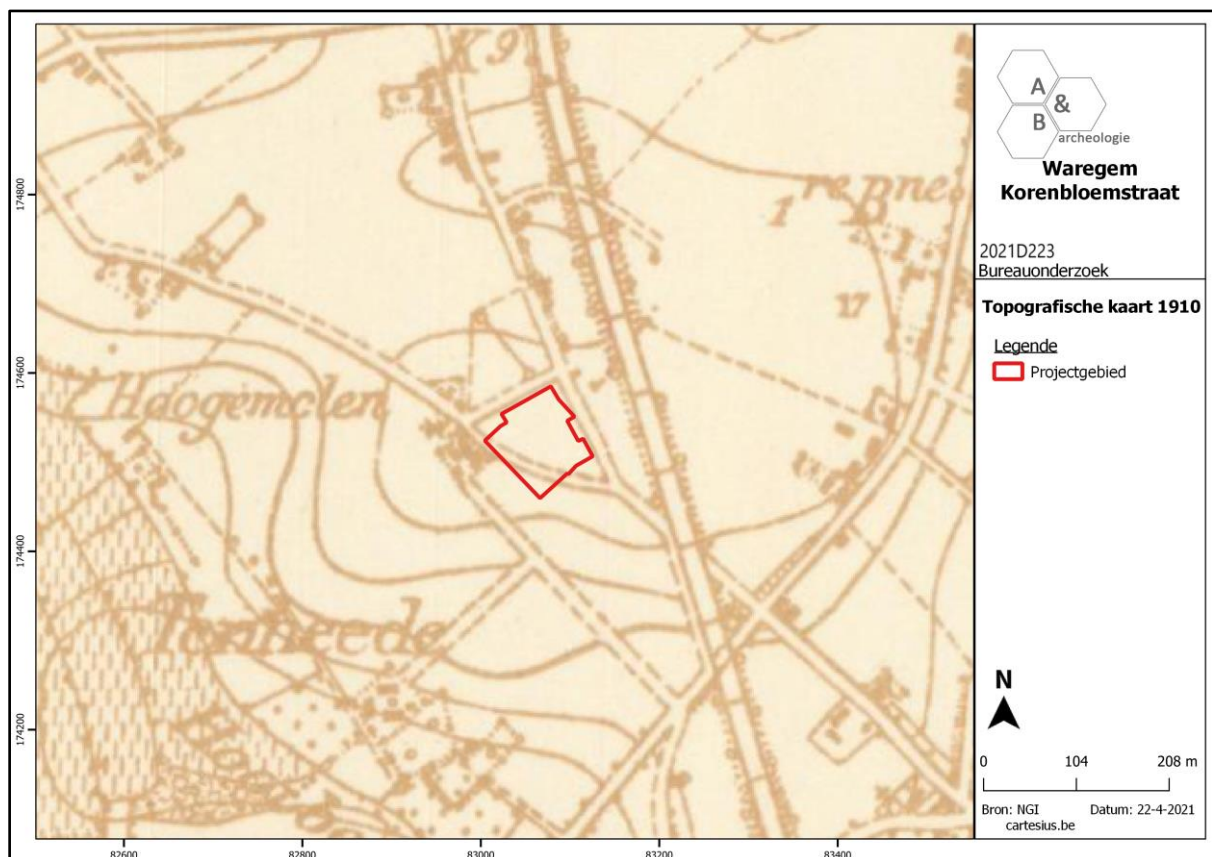
Figuur 21 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).

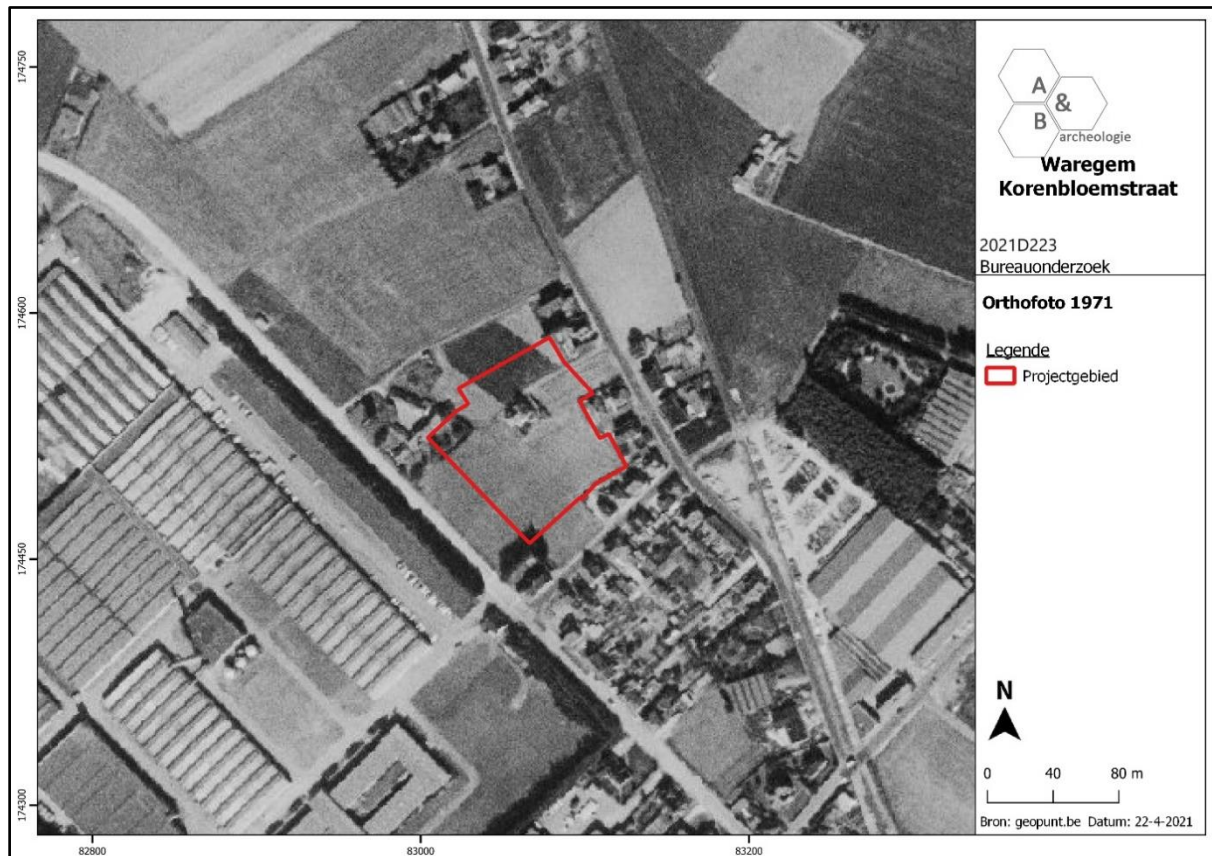
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2005-2007 (bron: geopunt.be).

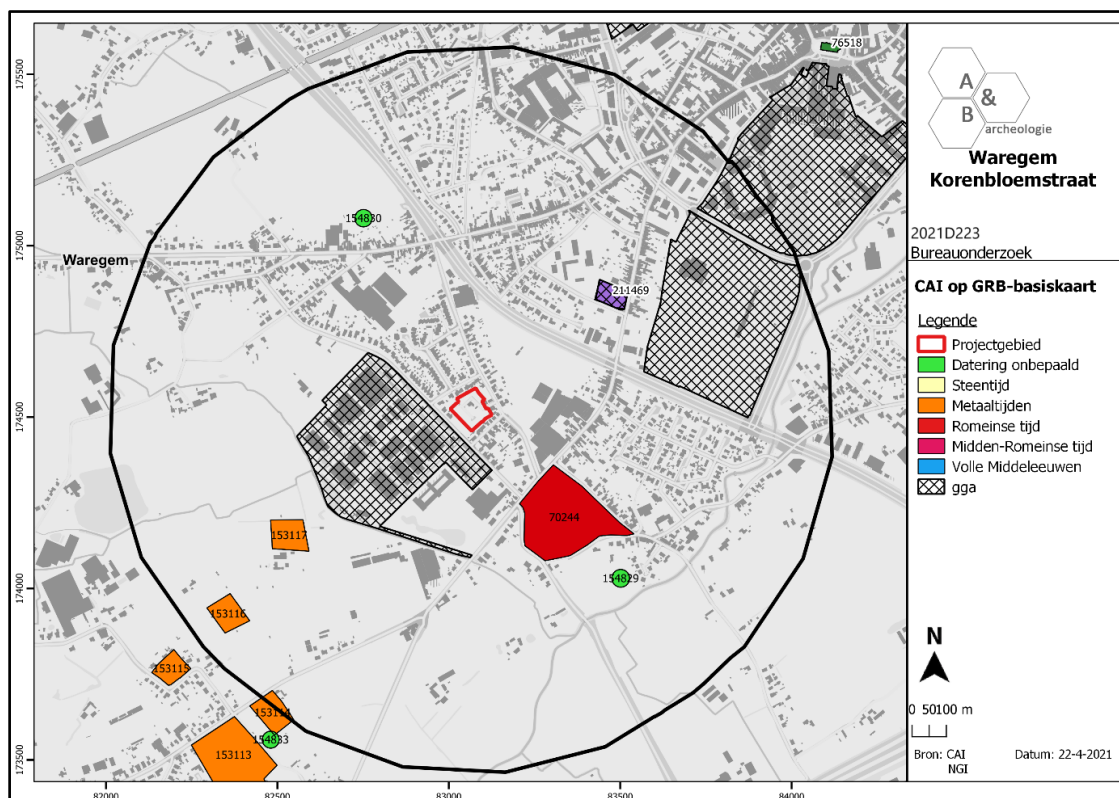
2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het plangebied een aantal archeologische sites aangeduid, alsook 3 grote zones GGA (Gebieden Geen Archeologie). Het gravend archeologisch onderzoek beperkt zich echter tot 2 locaties:

- CAI Locatie 211469: ca. 500m ten noordoosten van het plangebied, proefsleuvenonderzoek en opgraving waarbij een meerperiodensite werd aangetroffen: een aantal losse steentijdvondsten, enkele spiekers, kuilen, zwermen van paalkuilen en een poel uit de late ijzertijd, 2 brandrestengraven uit de midden-Romeinse tijd, een poel uit de volle middeleeuwen, een gracht uit de nieuwe tijd.
- CAI Locatie 70244: ca. 400m ten zuidoosten van het plangebied. Op de plaats "Barak", waar de Romeinse weg van Bavai naar de kust de Gavers kruist, werd een gebouwplattegrond uit de midden-Romeinse tijd gevonden: een klein, rechthoekig houten gebouw (vermoedelijk een hoeve) met ahang. Waarschijnlijk brandde de hoeve af. De weg kruist de Schelde in Kerkhove en loopt over Kaster en Anzegem naar Sint-Eloois-Vijve. In Waregem diende daarbij het waterrijke Gavegebied overschreden te worden waar de Gavers het nauwst zijn.

De overige gekende sites zijn indicatoren aangetroffen via luchtfotografie, en op heden nog niet archeologisch onderzocht:

- CAI Locatie 154829: circulaire structuur
- CAI Locaties 153113, 153114, 153115, 153116, 153117, 154833, 154830: grafheuvels, vermoedelijk uit de metaaltijden.

Figuur 29 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit 1745-1748. Het plangebied is op dat moment te situeren in een landelijke omgeving met weinig bebouwing, op ruime afstand ten zuidwesten van de kern van Waregem. Doorheen het plangebied loopt van oost naar west een weg; dit is de oorspronkelijke Hoogmolenstraat, waarvan de loop nog deels bewaard is in de noordwestelijke hoek van het plangebied. De straat is genoemd naar de molen die erlangs stond en die zich iets ten westen van het plangebied bevond. Ook de huidige Stijn Streuvelsstraat is op dat moment al aanwezig. De Hoogmolen was een houten korenwindmolen. Deze staakmolen zou dateren uit de 14de eeuw, de eerste geschreven bronnen dateren uit het eerste kwart van de 16de eeuw. De molen werd voor het laatst grondig hersteld na bombardementen in 1918. Na 1946 raakte de molen buiten gebruik en werd hij verwaarloosd. In 1971 werd de zwaar vervallen molen gedomonteerd en in 1973-1975 op traditionele wijze heropgericht te Huise. De Ferrariskaart van ca. 1777 toont iets meer detail. Langs de weg doorheen het plangebied staan bomen, de gronden erlangs zijn in gebruik als landbouwgrond. Bij de molen horen een aantal gebouwen en een tuin, en één van deze gebouwen zou net nog binnen de noordwestelijke hoek van het terrein vallen. Uit de meer gedetailleerde Atlas der Buurtwegen valt echter af te leiden dat enkel een deeltje van de tuin binnen het plangebied valt, en geen gebouw. De rest van het terrein is nog steeds onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond, doorsneden door een weg. Deze situatie blijft af te lezen minstens tot en met de topografische kaart van 1910. Op de topografische kaarten van tweede helft 19de en begin 20ste eeuw worden er geen hoogtelijnen afgebeeld binnen het plangebied, maar wel in de nabije omgeving errond. Op deze kaarten wordt ten zuidwesten van het terrein al een voorloper van de huidige Hoogmolenstraat weergegeven. Deze straat is op de luchtfoto van 1971 voor het eerst te zien, met ten zuiden ervan een grote industriële site. De oude loop van de straat, doorheen het plangebied, is niet meer te herkennen. De 2 huidige centrale gebouwen zijn op dat moment aanwezig, deze hebben een uitweg naar de Stijn Streuvelsstraat. In de noordwestelijke hoek hoort effectief een deeltje van de tuin van de molensite tot het plangebied. De rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Niet veel later wordt de omgeving drastisch gewijzigd, de molensite verdwijnt en de gronden ten noordwesten worden verkaveld, zoals te zien is op de luchtfoto van 1979-1990. Vanaf de luchtfoto van 2000-2003 is ook de Korenbloemstraat aanwezig en is de situatie van het plangebied vergelijkbaar aan de huidige situatie; op deze foto is de verdere loop van de riolering naar de Hoogmolenstraat goed af te lezen.

- Het plangebied bevindt zich in een ietwat hoger gelegen zone begrensd door de vallei van de Gaverbeek in het zuidoosten (op ca. 750m afstand) en de vallei van de Hooibeek in het zuiden (op ca. 450m afstand). Ca. 750m ten zuidzuidoosten van het terrein stroomt de Hooibeek in de Gaverbeek. De hoger gelegen gronden waarop het plangebied zich bevindt, kijken als het ware uit over beide waterlopen en de samenvloeiing ervan. Op het detail van het hoogtemodel is te zien dat het maaiveld van het plangebied een ietwat geaccidenteerd verloop kent, met een groot hoogteverschil en tamelijk scherpe grens tussen het noordelijke deel (maaiveld tussen ca. +17,50 en +18,00m TAW)

en het zuidelijke deel (maaiveld tussen +16,50 en +17,00m TAW). Bodemkundig kan er een droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht worden.

- De specifieke ligging van het terrein op een hogere rug uitkijkend over de samenvloeiing van 2 waterlopen, waaronder de belangrijke Gaverbeek, kan een gunstige aantrekkingskracht hebben gehad op menselijke aanwezigheid/vestiging in het verleden. Dit werd reeds aangetoond door de vondst van bewoningssporen uit de late ijzertijd en de midden-Romeinse periode bij 2 onderzoeken in de omgeving. Luchtfotografische prospecties toonden aan dat er op de hogere gronden langsheen de vallei van de Gaverbeek ook meerdere grafheuvels uit de metaaltijden te verwachten zijn. Algemeen is echt gravend onderzoek nabij het plangebied echter schaars. Toch kan op basis van de landschappelijke ligging en de gekende waarden uit de metaaltijden en de Romeinse periode een eerder hoge archeologische verwachting gegeven worden voor de aanwezigheid van sites met grondsporen. In situ bewaarde steentijd artefactensites zijn eveneens niet uit te sluiten.

- Deze verwachting houdt er evenwel geen rekening mee dat er op het terrein reeds een bepaalde vorm van verstoring heeft plaatsgevonden, door de aanleg van de Korenbloemstraat en de riolering. De exacte impact ervan op het archeologisch archief is niet gekend; de huidige hoogteverschillen op het terrein - die niet zijn af te leiden op oude topografische kaarten – duiden mogelijk ook op een bodemverstoring, de exacte aard ervan is niet gekend.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Het terrein maakt deel uit van een grotere verkaveling van in totaal 28 bouwloten. Loten 1 tot en met 3 langsheen de Stijn Streuvelsstraat en loten 16 tot en met 21 langsheen de Hoogmolenstraat behoren niet tot het plangebied, voor deze loten bestaan reeds 2 omgevingsvergunningen. Deze archeologienota behelst enkel de ontwikkeling van de overige 19 bouwloten, langsheen de Korenbloemstraat. De bouwloten zijn voorzien voor halfopen en gesloten bebouwing met een tuin en worden ingeplant op de huidige graslanden aan de buitenzijde van de Korenbloemstraat. De bestaande riolering onder en naast deze straat blijft behouden, en wordt uitgebreid met een nieuwe riolering er net naast, zodat een gescheiden afvoerstelsel bekomen wordt. De straat zelf wordt enigszins aangepast: de toplaag wordt heraangelegd, er wordt een nieuwe afboording voorzien en in het zuiden worden de twee uiteinden van de straat verder afgewerkt. De bestaande woningen Korenbloemstraat 11 en 13 blijven behouden, op deze percelen (167Y en 167K3, gezamenlijke oppervlakte 491,25m²) gebeuren geen werken. Op de 'binnenruimte' tussen de Korenbloemstraat en deze bestaande woningen wordt een groenzone met daarin 2 wadi's aangelegd. Doorheen deze groenzone wordt van noordoost naar zuidwest een pad aangelegd, dat verder naar het zuidwesten doorloopt tot aan de Hoogmolenstraat. Het pad wordt hier aangelegd boven de bestaande riolering. In het noordwesten en noordoosten worden langs de straat twee gezamenlijke parkeerzones voorzien. Het ontwikkelen van de verkaveling zal gepaard gaan met aanzienlijke bodemingrepen: de bodemingrepen voor de aanleg van de nieuwe nutsleidingen en -voorzieningen, het afwerken van de bestaande wegenis, uitgravingen voor de wadi's, het optrekken van woningen, de aanleg van tuinen en verhardingen, de groenzone,... Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een eerder hoge archeologische verwachting. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. Er heeft reeds een bepaalde bodemverstoring plaatsgevonden op minstens een deel van het terrein, maar de exacte aard en impact ervan op het archeologische bodemarchief zijn niet gekend. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed verder bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarvan het archeologisch belang reeds is aangetoond, maar er nog maar weinig concrete informatie voorhanden is. Er dient dus verder vooronderzoek plaats te vinden, in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode noodzakelijk om uit te voeren. Het terrein heeft gezien de ligging nabij de Heulebeek een potentieel op voor steentijdsites. Daarnaast kan op die manier ook de bodemopbouw exacter in kaart worden gebracht, alsook de verstoringsgraad. Het voorstel voor het landschappelijk bodemonderzoek, door middel van boringen, wordt in het programma van maatregelen verder uitgewerkt en verduidelijkt.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Deze proefsleuven moeten aangelegd worden na het uitvoeren van de landschappelijke boringen (en na een eventueel archeologisch booronderzoek en/of steentijd proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretkaart uit 1745-1748. Het plangebied is op dat moment te situeren in een landelijke omgeving met weinig bebouwing, op ruime afstand ten zuidwesten van de kern van Waregem. Doorheen het plangebied loopt van oost naar west een weg; dit is de oorspronkelijke Hoogmolenstraat, waarvan de loop nog deels bewaard is in de noordwestelijke hoek van het plangebied. De straat is genoemd naar de molen die erlangs stond en die zich iets ten westen van het plangebied bevond. Ook de huidige Stijn Streuvelsstraat is op dat moment al aanwezig. De Hoogmolen was een houten korenwindmolen. Deze staakmolen zou dateren uit de 14de eeuw, de eerste geschreven bronnen dateren uit het eerste kwart van de 16de eeuw. De molen werd voor het laatst grondig hersteld na bombardementen in 1918. Na 1946 raakte de molen buiten gebruik en werd hij verwaarloosd. In 1971 werd de zwaar vervallen molen gedemonteerd en in 1973-1975 op traditionele wijze heropgericht te Huise. De Ferrariskaart van ca. 1777 toont iets meer detail. Langs de weg doorheen het plangebied staan bomen, de gronden erlangs zijn in gebruik als landbouwgrond. Bij de molen horen een aantal gebouwen en een tuin, en één van deze gebouwen zou net nog binnen de noordwestelijke hoek van het terrein vallen. Uit de meer gedetailleerde Atlas der Buurtwegen valt echter af te leiden dat enkel een deeltje van de tuin binnen het plangebied valt, en geen gebouw. De rest van het terrein is nog steeds onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond, doorsneden door een weg. Deze situatie blijft af te lezen minstens tot en met de topografische kaart van 1910. Op de topografische kaarten van tweede helft 19de en begin 20ste eeuw worden er geen hoogtelijnen afgebeeld binnen het plangebied, maar wel in de nabije omgeving errond. Op deze kaarten wordt ten zuidwesten van het terrein al een voorloper van de huidige Hoogmolenstraat weergegeven. Deze straat is op de luchtfoto van 1971 voor het eerst te zien, met ten zuiden ervan een grote industriële site. De oude loop van de straat, doorheen het plangebied, is niet meer te herkennen. De 2 huidige centrale gebouwen zijn op dat moment aanwezig, deze hebben een uitweg naar de Stijn Streuvelsstraat. In de noordwestelijke hoek hoort effectief een deeltje van de tuin van de molensite tot het plangebied. De rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Niet veel later wordt de omgeving drastisch gewijzigd, de molensite verdwijnt en de gronden ten noordwesten worden verkaveld, zoals te zien is op de luchtfoto van 1979-1990. Vanaf de luchtfoto van 2000-2003 is ook de Korenbloemstraat aanwezig en is de situatie van het plangebied vergelijkbaar aan de huidige situatie; op deze foto is de verdere loop van de riolering naar de Hoogmolenstraat goed af te lezen. Er gebeurde nog geen archeologisch onderzoek op het plangebied of de directe omgeving.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Er heeft op het terrein reeds een bepaalde vorm van verstoring plaatsgevonden, door de aanleg van de Korenbloemstraat en de riolering. De exacte impact ervan op het archeologisch archief is niet gekend; de huidige hoogteverschillen op het terrein - die niet zijn af te leiden op oude topografische kaarten – duiden mogelijk ook op een bodemverstoring, de exacte aard ervan is niet gekend.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan deze vraag niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Het terrein maakt deel uit van een grotere verkaveling van in totaal 28 bouwloten. Loten 1 tot en met 3 langsheen de Stijn Streuvelsstraat en loten 16 tot en met 21 langsheen de Hoogmolenstraat behoren niet tot het plangebied, voor deze loten bestaan reeds 2 omgevingsvergunningen. Deze archeologienota behelst enkel de ontwikkeling van de overige 19 bouwloten, langsheen de Korenbloemstraat. De bouwloten zijn voorzien voor halfopen en gesloten bebouwing met een tuin en worden ingeplant op de huidige graslanden aan de buitenzijde van de Korenbloemstraat. De bestaande riolering onder en naast deze straat blijft behouden, en wordt uitgebreid met een nieuwe riolering er net naast, zodat een gescheiden afvoerstelsel bekomen wordt. De straat zelf wordt enigszins aangepast: de top laag wordt heraangelegd, er wordt een nieuwe afboording voorzien en in het zuiden worden de twee uiteinden van de straat verder afgewerkt. De bestaande woningen Korenbloemstraat 11 en 13 blijven behouden, op deze percelen (167Y en 167K3, gezamenlijke oppervlakte 491,25m²) gebeuren geen werken. Op de 'binnenruimte' tussen de Korenbloemstraat en deze bestaande woningen wordt een groenzone met daarin 2 wadi's aangelegd. Doorheen deze groenzone wordt van noordoost naar zuidwest een pad aangelegd, dat verder naar het zuidwesten doorloopt tot aan de Hoogmolenstraat. Het pad wordt hier aangelegd boven de bestaande riolering. In het noordwesten en noordoosten worden langs de straat twee gezamenlijke parkeerzones voorzien. Het ontwikkelen van de verkaveling zal gepaard gaan met aanzienlijke bodemingrepen: de bodemingrepen voor de aanleg van de nieuwe nutsleidingen en -voorzieningen, het afwerken van de bestaande wegenis, uitgravingen voor de wadi's, het optrekken van woningen, de aanleg van tuinen en verhardingen, de groenzone,... Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet met 100% zekerheid vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van een archeologische site is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren, waarbij verspreid over het terrein een aantal boringen worden uitgevoerd. Indien blijkt dat bij dit onderzoek archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel of over het volledige terrein,

dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit onderzoek bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaïen 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai 12m uit elkaar. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op basis van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van waarderend archeologisch booronderzoek en/of proefputten in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan er direct worden overgegaan naar een opgraving indien er voldoende gegevens voorhanden zijn voor het opmaken van een programma van maatregelen hiervoor.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten hiervan negatief zijn (= geen potentieel voor steentijd). Indien er bij de landschappelijke boringen wordt vastgesteld dat het archeologisch niveau is verstoord op bepaalde delen van het plangebied, dan kan de zone waar proefsleuven dienen aangelegd te worden beperkt worden. Het sleuvenonderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Waregem Korenbloemstraat (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 7906m² groot, heeft een onregelmatige vorm. Het is een inbreidingsgebied gelegen tussen de Stijn Streuvelsstraat ten noordoosten, de Kolleboemstraat ten zuidoosten, de Hoogmolenstraat ten zuidwesten en de Vlasbloemstraat ten noordwesten. Doorheen het plangebied loopt de Korenbloemstraat, een doodlopende zijstraat van de Stijn Streuvelsstraat. Onder (noordoostelijke deel) en naast (noordwestelijke en zuidwestelijke deel) deze geasfalteerde weg is een riolering aanwezig, die aan het zuidelijke uiteinde van de straat verbinding maakt met de Hoogmolenstraat. Centraal op het terrein zijn de woningen Korenbloemstraat 11 en 13 gelegen. De rest van het plangebied is in gebruik als grasland, enkel in de noordelijke hoek behoort een stukje van de tuin van een woning langsheen de Stijn Streuvelsstraat ook tot het plangebied. Van oost naar west loopt een oude buurtweg over het terrein; daarvan is echter enkel in de noordwestelijke hoek een deeltje van de loop bewaard, de volledige loop is wel nog te zien op het kadasterplan (perceel 167/02).

De oudste betrouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de Villaretk kaart uit 1745-1748. Het plangebied is op dat moment te situeren in een landelijke omgeving met weinig bebouwing, op ruime afstand ten zuidwesten van de kern van Waregem. Doorheen het plangebied loopt van oost naar west een weg; dit is de oorspronkelijke Hoogmolenstraat, waarvan de loop nog deels bewaard is in de noordwestelijke hoek van het plangebied. De straat is genoemd naar de molen die erlangs stond en die zich iets ten westen van het plangebied bevond. Ook de huidige Stijn Streuvelsstraat is op dat moment al aanwezig. De Hoogmolen was een houten korenwindmolen. Deze staakmolen zou dateren uit de 14de eeuw, de eerste geschreven bronnen dateren uit het eerste kwart van de 16de eeuw. De molen werd voor het laatst grondig hersteld na bombardementen in 1918. Na 1946 raakte de molen buiten gebruik en werd hij verwaarloosd. In 1971 werd de zwaar vervallen molen gedomonteerd en in 1973-1975 op traditionele wijze heropgericht te Huise. De Ferrariskaart van ca. 1777 toont iets meer detail. Langs de weg doorheen het plangebied staan bomen, de gronden erlangs zijn in gebruik als landbouwgrond. Bij de molen horen een aantal gebouwen en een tuin, en één van deze gebouwen zou net nog binnen de noordwestelijke hoek van het terrein vallen. Uit de meer gedetailleerde Atlas der Buurtwegen valt echter af te leiden dat enkel een deeltje van de tuin binnen het plangebied valt, en geen gebouw. De rest van het terrein is nog steeds onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond, doorsneden door een weg. Deze situatie blijft af te lezen minstens tot en met de topografische kaart van 1910. Op de topografische kaarten van tweede helft 19de en begin 20ste eeuw worden er geen hoogtelijnen afgebeeld binnen het plangebied, maar wel in de nabije omgeving errond. Op deze kaarten wordt ten zuidwesten van het terrein al een voorloper van de huidige Hoogmolenstraat weergegeven. Deze straat is op de luchtfoto van 1971 voor het eerst te zien, met ten zuiden ervan een grote industriële site. De oude loop van de straat, doorheen

het plangebied, is niet meer te herkennen. De 2 huidige centrale gebouwen zijn op dat moment aanwezig, deze hebben een uitweg naar de Stijn Streuvelsstraat. In de noordwestelijke hoek hoort effectief een deeltje van de tuin van de molensite tot het plangebied. De rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Niet veel later wordt de omgeving drastisch gewijzigd, de molensite verdwijnt en de gronden ten noordwesten worden verkaveld, zoals te zien is op de luchtfoto van 1979-1990. Vanaf de luchtfoto van 2000-2003 is ook de Korenbloemstraat aanwezig en is de situatie van het plangebied vergelijkbaar aan de huidige situatie; op deze foto is de verdere loop van de riolering naar de Hoogmolenstraat goed af te lezen.

Het plangebied bevindt zich in een ietwat hoger gelegen zone begrensd door de vallei van de Gaverbeek in het zuidoosten (op ca. 750m afstand) en de vallei van de Hooibeek in het zuiden (op ca. 450m afstand). Ca. 750m ten zuidzuidoosten van het terrein stroomt de Hooibeek in de Gaverbeek. De hoger gelegen gronden waarop het plangebied zich bevindt, kijken als het ware uit over beide waterlopen en de samenvloeiing ervan. Op het detail van het hoogtemodel is te zien dat het maaiveld van het plangebied een ietwat geaccidenteerd verloop kent, met een groot hoogteverschil en tamelijk scherpe grens tussen het noordelijke deel (maaiveld tussen ca. +17,50 en +18,00m TAW) en het zuidelijke deel (maaiveld tussen +16,50 en +17,00m TAW). Bodemkundig kan er een droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht worden.

De specifieke ligging van het terrein op een hogere rug uitkijkend over de samenvloeiing van 2 waterlopen, waaronder de belangrijke Gaverbeek, kan een gunstige aantrekkingskracht hebben gehad op menselijke aanwezigheid/vestiging in het verleden. Dit werd reeds aangetoond door de vondst van bewoningssporen uit de late ijzertijd en de midden-Romeinse periode bij 2 onderzoeken in de omgeving. Luchtfotografische prospecties toonden aan dat er op de hogere gronden langsheen de vallei van de Gaverbeek ook meerdere grafheuvels uit de metaaltijden te verwachten zijn. Algemeen is echt gravend onderzoek nabij het plangebied echter schaars. Toch kan op basis van de landschappelijke ligging en de gekende waarden uit de metaaltijden en de Romeinse periode een eerder hoge archeologische verwachting gegeven worden voor de aanwezigheid van sites met grondsporen. In situ bewaarde steentijd artefactensites zijn eveneens niet uit te sluiten.

Deze verwachting houdt er evenwel geen rekening mee dat er op het terrein reeds een bepaalde vorm van verstoring heeft plaatsgevonden, door de aanleg van de Korenbloemstraat en de riolering. De exacte impact ervan op het archeologisch archief is niet gekend; de huidige hoogteverschillen op het terrein - die niet zijn af te leiden op oude topografische kaarten – duiden mogelijk ook op een bodemverstoring, de exacte aard ervan is niet gekend.

Het terrein maakt deel uit van een grotere verkaveling van in totaal 28 bouwloten. Loten 1 tot en met 3 langsheen de Stijn Streuvelsstraat en loten 16 tot en met 21 langsheen de Hoogmolenstraat behoren niet tot het plangebied, voor deze loten bestaan reeds 2 omgevingsvergunningen. Deze archeologienota behelst enkel de ontwikkeling van de overige 19 bouwloten, langsheen de Korenbloemstraat. De bouwloten zijn voorzien voor halfopen en gesloten bebouwing met een tuin en worden ingeplant op de huidige graslanden aan de buitenzijde van de Korenbloemstraat. De bestaande riolering onder en naast deze straat blijft behouden, en wordt uitgebreid met een nieuwe riolering er net naast, zodat een gescheiden afvoerstelsel bekomen wordt. De straat zelf wordt enigszins aangepast: de toplaag wordt heraangelegd, er wordt een nieuwe afboording voorzien en in het zuiden worden de twee uiteinden van de straat verder afgewerkt. De bestaande woningen

Korenbloemstraat 11 en 13 blijven behouden, op deze percelen (167Y en 167K3, gezamenlijke oppervlakte 491,25m²) gebeuren geen werken. Op de 'binnenruimte' tussen de Korenbloemstraat en deze bestaande woningen wordt een groenzone met daarin 2 wadi's aangelegd. Doorheen deze groenzone wordt van noordoost naar zuidwest een pad aangelegd, dat verder naar het zuidwesten doorloopt tot aan de Hoogmolenstraat. Het pad wordt hier aangelegd boven de bestaande riolering. In het noordwesten en noordoosten worden langs de straat twee gezamenlijke parkeerzones voorzien. Het ontwikkelen van de verkaveling zal gepaard gaan met aanzienlijke bodemingrepen: de bodemingrepen voor de aanleg van de nieuwe nutsleidingen en -voorzieningen, het afwerken van de bestaande wegenis, uitgravingen voor de wadi's, het optrekken van woningen, de aanleg van tuinen en verhardingen, de groenzone,... Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een eerder hoge archeologische verwachting. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. Er heeft reeds een bepaalde bodemverstoring plaatsgevonden op minstens een deel van het terrein, maar de exacte aard en impact ervan op het archeologische bodemarchief zijn niet gekend. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed verder bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarvan het archeologisch belang reeds is aangetoond, maar er nog maar weinig concrete informatie voorhanden is. Er dient dus verder vooronderzoek plaats te vinden, in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit enerzijds een landschappelijk booronderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek gericht op steentijd), anderzijds een proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek dient niet/beperkter uitgevoerd te worden indien er bij de landschappelijke boringen een verstoring van het archeologisch niveau worden vastgesteld op (delen van) het terrein. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://www.google.com/maps>
- <https://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?AdvSearch=2805>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Zicht op het zuidelijke en centrale deel van het plangebied, gezien vanuit het noordoosten (bron: https://www.google.com/maps).....	8
Figuur 3 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).....	10
Figuur 4 Ontwerpplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	11
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).....	12
Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 13	
Figuur 7 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).....	13
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..	14
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	15
Figuur 11 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	17
Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	17
Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	18
Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	18
Figuur 16 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Villaretkaart (1745-1748), in het landelijke gebied ten zuidwesten van de kern van Waregem (bron: geopunt.be).	21
Figuur 17 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	22
Figuur 18 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied, detail (bron: geopunt.be).	22
Figuur 19 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	23
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	23
Figuur 21 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).....	24
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).	25
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI).	25
Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).....	27
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2005-2007 (bron: geopunt.be).....	27
Figuur 29 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).....	28